

Trao đổi KHKT - Hoạt động ngành

BỆNH ĐỘNG VẬT XUYÊN BIÊN GIỚI - NHỮNG ẢNH HƯỞNG ĐẾN THƯƠNG MẠI VÀ GIẢI PHÁP NGĂN CHẶN

Nguyễn Ngọc Sơn

Hội Chăn nuôi Việt Nam

Email: ngoconccyhn@gmail.com

Bệnh động vật xuyên biên giới là những bệnh truyền nhiễm nguy hiểm của động vật có thể lây lan nhanh chóng qua biên giới quốc gia, gây thiệt hại lớn về kinh tế và xã hội. Bệnh động vật xuyên biên giới thường tác động và ảnh hưởng đến nhiều loài động vật, bao gồm gia súc, gia cầm và có thể lây truyền sang cả con người.

Việt Nam hiện có đàn gia súc, gia cầm lớn ở khu vực Đông Nam Á. Theo Cục Chăn nuôi, hiện tại đàn trâu cả nước 2,2 triệu con; đàn bò 6,4 triệu con; đàn lợn trên 26,3 triệu con; đàn gia cầm 559 triệu con. Tuy nhiên, phương thức chăn nuôi nhỏ lẻ, chăn nuôi tận dụng tỷ lệ còn cao (trên 50 %) cộng với thời tiết khí hậu diễn biến phức tạp, nắng nóng, rét đậm rét hại kéo dài nên nguy cơ mắc các bệnh truyền nhiễm trên gia súc, gia cầm là rất cao. Thực tế tại Việt Nam cũng đã xảy ra nhiều dịch bệnh truyền nhiễm nguy hiểm trong đó có các bệnh xuyên biên giới trên gia súc gia cầm gây thiệt hại lớn đến kinh tế.

Một số bệnh động vật xuyên biên giới nguy hiểm đối với Việt Nam đó là bệnh lở mồm long móng, trên trâu bò và lợn; bệnh viêm da nổi cục trên trâu bò; bệnh tai xanh, dịch tả lợn châu Phi trên lợn; bệnh cúm gia cầm H5N1 trên gia cầm....các bệnh trên chủ yếu do virus gây ra nên có tốc độ lây lan nhanh rộng tác động và ảnh hưởng đến cộng đồng.

Việt Nam là nước có đường biên giới dài, đường bộ giáp với Trung Quốc, Lào, Campuchia; tổng chiều dài đường biên giới đất liền của Việt Nam khoảng 4.555 km. Ngoài ra Việt Nam còn có đường biên giới trên biển giáp với một số nước (như Trung Quốc, Philippines, Indonesia, Brunei, Malaysia qua biển đông); do vậy nguy cơ lây nhiễm bệnh động vật nguy hiểm xuyên

biên giới vào Việt Nam cũng rất lớn.

Những tác động, ảnh hưởng của bệnh động vật xuyên biên giới đến tình hình thương mại, kinh tế, xã hội

Một là: giảm xuất khẩu sản phẩm động vật qua biên giới

Mỗi nước đều có quy định rất rõ ràng trong việc xuất nhập khẩu động vật. Tại Việt Nam, Luật Chăn nuôi và Luật Thú y cũng đã quy định nhập khẩu các loại động vật, sản phẩm động vật an toàn; vì vậy khi xảy ra bệnh động vật xuyên biên giới, các nước khác sẽ áp dụng các biện pháp hạn chế hoặc cấm nhập khẩu sản phẩm động vật từ Việt Nam, dẫn đến giảm xuất khẩu và ảnh hưởng đến thu nhập của người chăn nuôi. Hiện nay, hoạt động ký kết hợp tác thương mại với các nước, nhất là các nước có chung đường biên giới đều có chia sẻ thông tin, trong đó thông tin về dịch bệnh được đặt lên hàng đầu để đảm bảo tránh thiệt hại kinh tế cho mỗi nước.

Hai là: trực tiếp gây thiệt hại kinh tế

Bệnh động vật xuyên biên giới có thể gây thiệt hại lớn về kinh tế do ảnh hưởng đến sản xuất, tiêu thụ sản phẩm động vật và chi phí phòng chống dịch bệnh. Chi phí đầu vào tăng quá cao, nhất là thức ăn chăn nuôi, thuốc phòng chống dịch bệnh. Những năm qua khi Việt Nam

xảy ra bệnh dịch tả lợn châu Phi, cũng là thời điểm xảy ra đại dịch Covid-19 trên người nên giá thành thức ăn tăng quá cao, khó khăn trong lưu thông vận chuyển ra/vào vùng có dịch, nhiều trang trại chăn nuôi lợn đã phải đóng cửa do chi phí đầu vào quá cao, hoặc sản xuất cầm chừng. Các cơ sở chăn nuôi nhỏ lẻ gần như thua lỗ phải bỏ cuộc, không còn chăn nuôi.

Mặt khác, khi xảy ra dịch phải tiêu huỷ động vật (sau đợt dịch DTLCP Việt Nam đã phải tiêu huỷ khoảng 6 triệu con lợn); ảnh hưởng trực tiếp đến kinh tế của người chăn nuôi về số lượng gia súc, gia cầm phải tiêu huỷ. Đồng thời các cấp, các ngành, các doanh nghiệp, người chăn nuôi phải chi phí công cho lực lượng chống dịch, hoá chất, dụng cụ để tiêu huỷ xác động vật làm thiệt hại lớn đến kinh tế của toàn xã hội.

Ba là: làm tăng giá thành sản phẩm động vật

Khi xảy ra các dịch bệnh động vật xuyên biên giới, giá thành các sản phẩm động vật khác bị ảnh hưởng do nguồn cung giảm, giá thành sản phẩm động vật trên thị trường nội địa có thể tăng cao, ảnh hưởng đến người tiêu dùng. Trên thực tế, dịch bệnh DTLCP làm giảm ngay số lượng sản phẩm động vật từ lợn (kể cả các loại động vật qua sơ chế, chế biến) từ đó giá thành các sản phẩm động vật khác tăng theo (như thịt bò, thịt gia cầm, cá ...).

Bốn là: Ảnh hưởng đến uy tín thương mại

Khi thường xuyên xảy ra bệnh động vật xuyên biên giới ở mỗi nước trong đó có Việt Nam, uy tín thương mại của Việt Nam có thể bị ảnh hưởng mà trực tiếp ảnh hưởng đến khả năng xuất khẩu động vật và sản phẩm động vật sang các thị trường khác. Hiện nay trong Chiến lược phát triển ngành chăn nuôi giai đoạn 2022 – 2030, tầm nhìn đến năm 2045 theo Quyết định của Thủ tướng Chính phủ; Việt Nam hướng tới chăn nuôi bền vững, nâng cao chất lượng sản phẩm để mở rộng thị trường, tiến tới xuất khẩu. Do đó, việc phải đảm bảo an toàn dịch bệnh phải đặt lên hàng đầu để đáp ứng điều kiện thương mại giữa các nước và cũng là đảm bảo uy tín trong xu thế hội nhập thế giới.

Năm là: ảnh hưởng, tác động đến yếu tố xã hội

Khi xảy ra bệnh động vật xuyên biên giới ngoài ảnh hưởng trực tiếp đến kinh tế, người chăn nuôi, người tiêu dùng có tâm lý hoang mang trước nguy cơ dịch bệnh, nhất là những bệnh có khả năng lây nhiễm giữa người và động vật (bệnh cúm gia cầm, bệnh dại ...). Đặc biệt môi trường bị ô nhiễm nặng do phải tiêu huỷ xác động vật chết làm ảnh hưởng đến nguồn nước, đồng thời tiêu huỷ xác động vật còn phải sử dụng các loại hoá chất, thuốc sát trùng, vôi bột khi tiêu huỷ động vật cũng làm ảnh hưởng lớn đến môi trường, nguồn nước.

Dịch bệnh xảy ra trực tiếp ảnh hưởng đến đời sống sinh hoạt hàng ngày của người tiêu dùng, thực phẩm trong bữa ăn hàng ngày, biến động về giá cả, sức tiêu thụ; tác động đến tâm lý người dân lo ngại bệnh lây sang người và kể phát các bệnh truyền nhiễm nguy hiểm khác trên người và động vật.

Một số giải pháp trọng tâm phòng chống bệnh động vật xuyên biên giới giảm thiểu tác động tới thương mại, xã hội

Nâng cao công tác phòng chống dịch bệnh: các cấp, các ngành áp dụng nghiêm các biện pháp chăn nuôi đi kèm phòng chống dịch bệnh theo quy định của pháp luật (Luật Chăn nuôi, Thú y, ATTP ...) và hướng dẫn của Bộ Nông nghiệp và PTNT. Trong đó, tăng cường công tác giám sát dịch bệnh, áp dụng các biện pháp phòng ngừa hiệu quả về chăn nuôi an toàn sinh học, chủ động phòng bệnh từ khâu chọn giống đến các quy trình chăn nuôi, chế độ chăm sóc nuôi dưỡng, vaccin, vệ sinh phòng bệnh. Đồng thời kịp thời phát hiện và xử lý ổ dịch có hiệu quả ngay từ cơ sở, không để phát sinh diện rộng.

Thực hiện tốt công tác quy hoạch trong chăn nuôi, đẩy nhanh tiến độ chăn nuôi quy mô lớn, chăn nuôi tập trung, giảm thiểu chăn nuôi nhỏ lẻ, ứng dụng công nghệ cao cũng là giải pháp phòng chống dịch bệnh hiệu quả, phát triển bền vững. Đồng thời xử lý nghiêm những vi phạm trong chăn nuôi, phòng chống dịch tạo sự đồng bộ trong quản lý, thực thi pháp luật của người dân.

Tăng cường phương thức chăn nuôi an toàn sinh học: Cần áp dụng các biện pháp an toàn sinh học trong chăn nuôi, đặc biệt là các quy trình về chăm sóc nuôi dưỡng, hạn chế người ra/vào khu chuồng nuôi; xuất nhập, vận chuyển động vật, thức ăn, thuốc thú y, trang thiết bị chuồng nuôi. Thực tế khi Việt Nam xảy ra một số dịch bệnh động vật xuyên biên giới (DTLCP, Cúm gia cầm, LMLM ...); các cơ sở chăn nuôi nào ứng dụng tốt, có hiệu quả các biện pháp trên đều thành công, hạn chế tối đa những rủi ro do dịch bệnh.

Nâng cao nhận thức của người dân: Cần nâng cao nhận thức của người dân về nguy cơ của bệnh động vật xuyên biên giới và những tác động, ảnh hưởng của loại bệnh động vật này đến hiệu quả chăn nuôi, thương mại và yếu tố tâm lý, xã hội, tập trung hướng dẫn người dân cách phòng chống dịch bệnh hiệu quả. Bằng nhiều hình thức thông qua truyền thông, đào tạo, tập huấn đến các đối tượng kể cả người tiêu dùng, nhà quản lý, nhà chuyên môn để tạo sự đồng bộ từ trên xuống dưới cùng thực hiện.

Đẩy mạnh hợp tác quốc tế trong chăn nuôi, phòng chống dịch bệnh: Cần đẩy mạnh hoạt động hợp tác quốc tế trong lĩnh vực phòng chống bệnh động vật xuyên biên giới, thường xuyên chia sẻ thông tin về dịch bệnh, kinh nghiệm phòng chống giữa các nước, nhất là các nước có chung đường biên. Thực hiện việc ký kết hợp tác trên lĩnh vực về chăn nuôi an toàn sinh học, các giải pháp chống dịch. Đưa nhanh tiến bộ khoa học kỹ thuật, dụng cụ trang thiết bị hoá chất tiên tiến hiện đại giữa các nước, có như vậy công tác phòng chống bệnh động vật xuyên biên giới sẽ ngày càng hiệu quả.

Hy vọng với sự vào cuộc của các cấp, các ngành, sự đồng thuận của các doanh nghiệp, người dân cùng thực hiện tốt các giải pháp trên, bệnh động vật xuyên biên giới giữa các nước sẽ được từng bước ngăn chặn, góp phần thúc đẩy chăn nuôi phát triển hiệu quả bền vững, đảm bảo sức khoẻ cộng đồng./.

Chăn nuôi lợn tại Thanh Oai – Hà Nội